

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies primus et secundus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

Caput I. Concilium celebratum prope Besuam: nonnulla miracula S.
Prudentii in eo patrata.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73889)

A *gus, Carnutum, Ebroicæ, Bajocæ : ad Franciam, prout hæc Neustriæ opponitur, Milidunum, Meldæ, Belvacum.*

d *Loci notitiam habes principio Commentarii prævii.*

e *De tempore, quo id conditum fuit, actum est ibidem.*

f *Occisorum nomina habes num. 44 Comment. prævii.*

g *Imo usque ad annum 898 remansisse Besuæ S. Prudentii corpus videtur ex anonymo, quem Teobaudus interpolavit, supra laudato num. 44 Comment. prævii.*

h *Ac præterea annis 3, ut legitur num. seq. Anonymus a Teobaudis interpolatus tantum ait : prolixo tempore.*

i *Post Geylonem Teutboldus, Agrinus, dein Guarnerius hic memoratus Lingonenses episcopi fuere.*

k *Vide de S. Silvino dicta num. 42 Comment. prævii.*

l *Anno 922 id male adseribunt Vignerius et Gallix Christianæ auctores. Vide num. 45 Comment. prævii.*

B m *Locus Besuam inter et Tillam fluvium situs, Gallicæ Viesvigne dictus.*

n *Quidquid hoc cap. 3 fusius Teobaudus refert, anonymus ipso antiquior his complectitur verbis : Non igitur censeo indignum arbitrari, qualiter B. Prudentius prolixo tempore ob metum paganorum Divion castro secus altare B. Stephani protomartyris custodiendus jacuit; in quo loco quidam cæcus adveniens clarissimum lumen recepit. Aliquamdiu ergo dolentes graviter monachi Besuensis monasterii de absentia tanti Patris, illorum cum communi consilio anno Verbi Incarnati divini nongentesimo vigesimo primo ix Kalendarum Octobrium inde cum honore sublevatus, Warnero episcopo Lingonensi præsentē et in propria angaria (vehiculum, ut reor, intelligit) vehenti, cum innumerabilibus clericis diversi Ordinis et plebe innumera utriusque sexus cum honoris tripudio devectus est. Denique monachi prædicti cœnobii, cum infinito populo eminus a monasterio ei obviam occurrentes, cum immensis laudibus susceptus est. Eodem vero die homo quidam ex villa Vetus-Vineis, nomine Adalgaudus, diu lumine ex aase privatus, partem luminis promeruit, ita ut absque ductore ad propria remearet, et homines, quos ante intueri nequiverat, gaudento vultus et habitus indicis ostendebat.*

Octobris Tomus III.

AUCTORE
TEOBAUDO

LIBER III a.

CAPUT I.

Concilium celebratum prope Besuam : nonnulla miracula S. Prudentii in eo patrata.

Igitur mundo ad declivia prolapsa, Ecclesiæ, sponsæ scilicet Christi, non habentis quondam maculam aut rugam aut aliquid hujusmodi, cœperat immutari pulchritudo et variis causarum emergentium æstibus defœdata splendor pristini decoris deperire. Insurgebant enim sensim semi-Christianorum lupi rapaces, et in tua, Jesu Domine, mitia acrius perfrendebant ovilia : totas namque in perniciem agnorum tuorum vires exercebant, et, prout ipse posse eos permittebas, rapinis assiduis infestabant. Turbatur jam passim pax dudum quiete degentium, et undique oboriebantur prædonum copię, quæ devoto Deo famulantium vexabant monasteria : proinde angebantur sacri præsules ecclesiarum pro pulsa quiete ovium suarum. Quapropter communi deliberant tractatu, ut, multa conglobatasynodo, communiter paci ecclesiarum consulerent; anno itaque a Conceptu celeberrimo Virginis intemeratæ millesimo centesimo sexto decimo b, Lingonica promotæ cathedra religiosi nominis viro Joceranno c, ejusdem præsulis late pervolat editum, omnes invitans ad concilium d sexto Idus Junii.

45 Huic vero placito Dei (sic quippe vulgari dicitur consuetudine) præstitutus fuerat locus a Besuano distans burgo ter quaternis fere stadiis e, juxta villulam scilicet, quam Lucum f nuncupavit antiquitas. Est enim ibi admodum grata planities, longa campestris telluris æqualitate, et multo herbosæ superficiē placens gramine, procul semota nemorum densitate : ea satis congrua tali censetur negotio, utpote quæ immensæ hominum multitudinē capaci sufficiat gremio. Facto denique conventu, præsentibus venerabilibus viris, Guidone scilicet, archipræsule Viennensi, qui non multo post Romuleum suscipiens Papatum g gloriosissime ad finem rexit, et præfato Joceranno, imperato silentio, vix omnes ora continuerunt. Surgens itaque prædictus archipontifex, cunctorum in se luminibus defixis, erat enim sacrarium multæ peritiæ, et rethoricæ non hebes eloquentiæ, his inter alia usus est, mellita (ut dicitur) oratione.

46 Jam dudum, dilectissimi, satis compertum fuerat, ab initio Christianismi Mosaicum illud obsolevisse præceptum, oculum pro oculo et dentem pro dente, cum Christicolis magis gloriosum esset, non solum non rependere talionem, verum etiam pereutienti maxillam præbere et alteram; et auferenti tunicam, dimitteret et pallium h, nunc vero diverso nimium more Christiani non patiuntur, sed inferunt fratribus mala. Proh pudor! Ecce sui Ecclesiam persequuntur,

Anno 1116

E

b

c

d

occasione concilii, prope Besuam

e f

F

g

tunc celebrati,

h

AUCTORE
TEODAUO.

et, quam tueri proprio cruore ab exortibus sacrae fidei debuerant, miserabiliter invadunt et afflictaant. Lacerant plane filii matrem vipereo more, quam praeduce ad sydereas deberent comitari palatia; ecce, inquam, milites non Christi, sed diaboli, religiosorum incursant conventicula, diripiunt spolia, auferunt cibaria, totosque pauperis pro Deo conversationis violenter extorquent sumptus: haecne opera Deus Jesus docuit? Hisne factis paradisi patebit aditus? Absit: haec enim non ad caeleste, cui suspiramus, regnum, sed ad tartaream, quam devitamus, pertinent abyssum. His et hujusmodi declamatis a viro facundissimo, cœpere audientium mitescere pectora, et in pacis modestiaeque velle concurrere sacramenta.

coram reli-
quis Sancti,
eo delatis,
i

47 Illo vero in tempore S. Stephanus i abbas noster, vir sane per omnia magnificus super omnium pastores Galliae cœnobiorum, egregium nomen sanctitatis et prudentiae saecularis obtinebat: de cuius solemnibus praeconiis ne pauca dixisse videar, dum multis vix valeant comprehendere libris, justius arbitror nunc silere, quam loqui. Hoc solum protulisse sufficiat, meritis ejus concessum fuisse, ut tempore suo tot tantisque beatus Prudentius emicaret virtutibus. Is igitur gloriosus pater imaginem Clavigeri caeli, et corpus almillui Prudentii, quod ab eo mirifice argento et auro lapidibusque pretiosis exornatum fuerat, ad idem concilium ferri fecit, nec non et Sanctorum aliorum pignora, quae longum est referre, quae, a conventu totius synodi devotissime suscepta, cum hymnisono concentu in praeparatis decenter collocantur tentoriis. O certe pretiosi papiliones, quibus Christi dignantur commorari testes! Aderat autem, sicut praedixi, ineffabilis hominum multitudo, nec non et illustrium virorum diversae dignitatis non exigua copia. Fusa itaque sacri eloquii exhortatione, quam pacis constat habuisse exordium et procursum, devota populi millia, Sanctorum suppliciter sollicitura suffragia, ut moris est, progressu tumultuose perlustrant oratoria; Sancti vero depositi, uti caelestia castra, per papiliones collatis adjuvabant precibus: et nonnumquam corporum adversa valetudine oppressorum clementer fugabant dolores: aderat namque numerosus grex debilius, diversis incommodis tabescentium, qui, ob incolomitatis adipiscendae levamen adveniens, sanctorum flebiliter efflagitabat patrocinium.

a natiuitate
caecus

43 Denique cum multi multorum implorarent iuvamina Sanctorum, inter caeteros, qui divino indigebant adminiculo, quidam puerulus, captus oculis a materna alvo, per sacra a parentibus deferebatur tentoria spe impetrandae lucis. Pro quo etiam cum plurima precum funderentur libamina, spe dilata, non cassata, tandem Prudentiano delatus est conspectui. Mœstus et anxius genitor cum matre pueri Deitatem tristibus comouent gemitibus, Martyremque beatum querulis sollicitant affectibus.

Sepe gemunt, orant, caeco pro pignore plorant.

Et, dum ploratur, Martyrque pius rogatur,
Nox abit, infestis puerum quae presserat umbris.

Panduntur gemina caeca sub fronte fenestra.
Lumine clara novo Titania lux micat orbo:
Miraturque nimis inopina crepuscula lucis
Ille puer, caecum matris quem fuderat alvus.

His ita gestis, Martyris almi

Fama loquaces surgit in auras: D
Quae Pegaseis motibus acta,
Cuncta citatis pervolat alis.
Sed Pharisæo more refutant
Crederet quidam, pectora quorum
Livor adurit caeca malignus.

49 Nam nonnulli sacri cleri et (quod etiam *visum recipit,* me pudet pro palam dicere) aliqui monasticae professionis, falso jactari talia de Prudentio beatissimo, ac potius sub obtentu lucri a Besuanis callide commentata, quaquaversum poterant, invidia stimulante, divulgabant: et quo magis simplicem plebeculam ad Martyris tumbam argenteam cum religiosiis muneribus certatim properare considerant, eo ardentius efferati, mille convitia in Sanctum patenti gutture ructant, et, quos valent, ab ejus veneratione blasphemis verbis abducere insudant; sed quanto acrius revocare accurrentes ad salutis gaudia satagunt, tanto copiosius divino instinctu uberius eo influit popularis (ut ita dixerim) fluctus. Quorum videlicet oblocutorum eo usque processit vecordia, ut ad aures etiam illustrissimiet inter principes optimi ducis Burgundiae k personaret, qui, diu factum tantae novitatis in puerulo cum caeteris precibus sagaciter eventilans, et indubium veniens, directo satellite, parentes pueri jubet accersiri, percunctaturus tam ammirabilis rei ordinem; quibus accitis, et facti, ut digestum est superius, referentibus seriem cum iurejurando, reverentissimus dux cum assidentibus, justis zeli subtomachante ira, obrectatoribus nimium indignatus, in laudem prorupit benignissimi Conditoris, qui tot tantisque Sanctos suos consuevit extollere praeconiis. Verumtamen quanto enixius maliloquorum stomachabatur vesania, tanto lucidius eximium Testem Astripotentis* magnificabat ** Dei.* clementia. Protinus siquidem mirabile factum non minus mirandum subsequitur.

50 Nam quidam juvenis de villa, quae Flacciacus l dicitur, nequissimi spiritus correptus insania, horrendo nimium et mirabili raptabatur furore, qui adeo funesti possessoris atrocissimis exagitabatur calcariis, ut ex unius ore hominis, rabidos infrendentis sermones, multiplices crederes proferri sonos. Tanta enim vi apostata ille angelus, qui gaudet hominum pinguescere tabo, juvenilia sibi vendicaret membra, ut ex asse peregrinum transuentis in usum vix a quinque viris fortissimis possent aliquatenus domari. Qui infelix homo, cum longo tempore tali opprimeretur calamitate, per sacras nominatissimorum Sanctorum, quamvis procul remotas, ductabatur basilicas. Sed nescio, merito suo, an alia latentiore impediende causa, tam crudelis hospitis carere non poterat violentia, tandem Domini vero nutu intonante, praescripti placiti Dei praenuncio, a cognatis suis multiplici innotatus fure, ut saltim ita furentis demonis temperaretur saevitia, illuc violenter adductus est. Nec mora, perlustratis Sanctorum oratoris, Prudentii demum, quamvis plurimum renitens, sistitur ante praesentiam.

51 Tum vero videres miserabilem immodicis ore provolventem spumas, hiantia labia rictu grandisonoque reatu horrendum minari et sanguineos oculos, torvum obliquatos, astantes contere: miseratione autem nimia intentium afficiebantur viscera, Martyremque piissimum piis implorabant singultibus, ut, obsessa saevum pellens de sede tyrannum, pristinae virum redderet incolomitati et modestiae. Quid multa? Flectitur

demone liberatur; l

ANNOTATA.

A Flectitur ad misericordiam misericordissimus Conditor oramine Martyris, moxque ab astrigero divinæ Majestatis solio procedit propitia jussio, exire compellens crudelissimum hostem de male pervasa domo : illico, dans voces perhiantia labra feroces, angelus ille fugax concitus egreditur cum eo, quo habetur dignus, sulphureo sætore. Exiens namque cum vomitu olido, tanta præsentis tartarei putoris perfudit aspergine, ut plane stygias inspirare putares auras. Vacuato denique humani corporis antro hospite spurcissimo, redditur sibi homo, qui alienis parere solitus erat habentis, succedit furori sobrietas et impatientissimæ membrorum exagitationi mira tranquillitas, astantibus pro eo jubilantibus Deo laudum præconia.

manus emor-
tua

m

B * lege languida
laxatis etc.

vigore resti-
tuitur.

n

52 Sed hæc ne pauca videantur ad confutandam invidiorum dementiam, aliud etiam subnectam ibidem patrum, quod celebri sermone ferebatur per ora multorum. Vir quidam, S. Urbani *m* partium accola, non congruentibus numeris, mortua dextera, vivebat non totus : nec enim totus vivit, cujus non omnes partes vivunt. Obstructo etenim dexteri lacerti venarum meatu, languido * laxatis torpebat dextera nervis : adeo ut nec (sicut assolet fieri) collo depensa posset ferri, aut sursum erigi, sed omnino, ut pars jam inutilis et quasi defuncta, appetens terram, femori semper jungebatur, non jam honori, sed oneri. Torquebatur autem miser homuncio, malens funditus præmortuo caruisse membro, quam diuturno excruciaci supplicio; defecerant erga eum penitus medicorum juvamina, et tota, cui suspirat orbis, hypocritica cesserat solertia; ad postremum vero post septem hyemes, posthabitis humanis, ad divina confugit, siquidem, fama ciente, ut cæteri, ad enormem, quam sacri præsules conflaverant synodum, spe recuperandæ sospitatis convenerat : nec moratur, audierat nempe Prudentium peregrisse, quæ supra retuli, miracula; contendit ad locum, quo videbat confluere populum.

53 Qui, cum adsisteret tentorio beati Martyris, custodem ipsius percunctatur rusticana temeritate, quisnam Sanctorum diceretur esse Prudentius? Cui religiosæ memoriæ Johannes, præcentor noster *n*, modice indignans, aut potius, ut vir erit jocundissimus, ridiculo habens rusticam percunctationem, quod tam absurde interrogaverit, indice prætenso, respondit. Quid, inquit, Prudentium tam austere perquisis, cum eum præsentem habeas? Huc, huc converte lumina, en iste ille est Prudentius, de quo tantopere sollicitaris. His ille auditis, ante Sanctum toto prosternitur corpore, porrigit ad astra vota supplicia, gloriosum Martyrem fatigat fide profunda, ut sui misereatur. Quid plura? Vix devotam finierat supplicationem, et jam supernam persentit misericordiam, propitiatur Omnipotens misero, Viri sanctissimi merito redintegrari letatur mancus brachio. Qui etiam continuo ad indicium receptæ incolumitatis urnam Sancti fidelissimis complectens ulnis, uberrimis prægaudio infundit lachrymis. Quo viso, præsentem immensum exultationis et confessionis clamorem tulerunt ad sydera, Prudentii in commune collaudantes prædicabilia merita. Quod factum a Deo probabiliter perpatuit, ut sequenti die idem vir cum damoniaci, de quo superius egi, ab eo loco propriis humeris beati Martyris glebam *o* detuleri Besuam, assiduus Christo jubilans tripudiis pro damno reformato.

a Auctore iterum Teobaudo.

b Annum hic exorditur a 25 Martii, quo colitur festum Annuntiationis B. Mariæ Virginis. Retinendus porro annus 1116, pro quo Gallix Christianæ auctæ scriptores 1117 substituerunt. Ex num. 15 Comment. prævii.

c Jocerannum seu Gaucerannum hoc tempore Lingonensem episcopum fuisse, liquet ex variis Chartis, quas laudant scriptores paulo supra dicti.

d Dictum est num. 51 Comment. prævii, hanc Lingonensem synodum a duobus aliis Lingonensibus, eodem anno habitis, distingui debere.

e Id est, media circiter leuca secundum Dictionarium Trivultianum ad vocem Stade.

f Gallice Lux.

g Dictus Callistus II; rexit Ecclesiam ab anno 1119 usque ad annum 1124.

h Auditis, quia dictum est : Oculum pro oculo et dentem pro dente. Ego autem dico vobis : non resistere malo; sed si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, præbe illi et alteram : et ei, qui vult tecum in judicio contendere et tunicam tuam tollere, dimitte ei et pallium. *Matt. 5, v. 38 et binis seqq.*

E

i Hunc Sammarthani in Catalogo abbatum Besuensium prætermiserunt : Sanctum fuisse, non inveni.

k Hugo, Othonis frater, qui ab anno 1102 Burgundiæ præfuit ex Vignerio in Chronico Burgundiæ.

l Forte vicus Flacey inter Besuam et Divionem in decanatu Besuensi, Flaceyum dictus in Codice beneficiorum sæpius citato pag. 61; licet ibidem et alter vicus occurrat pag. 4 in decanatu Lingonensi, Flageyum, Gallice Flagey dictus.

m Locum hunc non inveni.

n Auctor, ut apparet, Chronici Besuensis; quod consule pag. 658 et 659.

o Id est, corpus seu reliquias.

CAPUT II.

Ædes sacra S. Prudentio condita : ejus reliquæ eo translatae : captivus carcere miro modo liberatus.

H is aliisque patris virtutibus, compositoque ecclesiæ statu, jurata pace, ad imperium præsulum finitur placitum. Referuntur itaque beatæ reliquæ, quæ illi interfuerant synodo, ad proprias sedes. Proinde revebitur famosissimus Prudentius humeris duorum, quos curaverat, virorum, nobili comitante pompa. O quæ lingua diserta, quæ vox ferrea ad plenum reserare queat, quanta utriusque sexus examina eum sint secuta, quantave occurrerint in obviam. O felix pompa, in qua, non ad labilem victoris laudem de more antiquo post terga trahuntur captivi, servitutis æternæ jugo subjiciendi; sed potius oppressi et irretiti laqueis adversarum valetudinum absolvuntur, et perenni donantur libertate! Liceat hunc Martyris nostri post tanta miracula

F Augentur Besue Sancti miracula populique concursus.